

Analysen er udført i samarbejde med Socialpædagogerne

Flere og flere er socialt udsatte, men udgifterne halter efter

Antallet af udsatte voksne er steget markant i de senere år. Til trods for dette har kommunerne lagt op til at bruge de samme udgifter på området i budgetterne for i år, som de brugte i 2018. Kommunernes udgifter har haltet efter antallet af udsatte voksne siden 2014. Således er udgifterne pr. modtager af sociale indsatser faldet. Sideløbende med udviklingen i kommunerne har regionerne skåret i udgifterne pr. patient i behandlingspsykiatrien.

af senioranalytiker **Jon Nielsen**

6. februar 2020

Analysens hovedkonklusioner

- Antallet af udsatte voksne er steget markant i de senere år. Det viser en række indikatorer. Gruppen af udsatte voksne omfatter alle, der modtager sociale indsatser i kommunerne, dvs. voksne med handicap eller med sociale eller psykiske vanskeligheder.
- Udgifterne pr. modtager af sociale indsatser er blevet udhulet år for år siden 2014. Således er udgifterne pr. modtager samlet set faldet med 10,5 pct. i 2014 til 2018, som er det seneste regnskabsår. Udgifterne i 2018 skulle være 4 mia. kr. højere, hvis udgifterne pr. udsat borger skulle have været konstant. Kommunerne har på budgetterne for 2020 afsat de samme udgifter til området, som der blev brugt i 2018.
- De faldende udgifter pr. modtager af sociale indsatser er ikke blevet opvejet af stigende udgifter i behandlingspsykiatrien. Tværtimod har også de psykiatriske sygehuse skåret i udgifterne pr. patient.

Kontakt

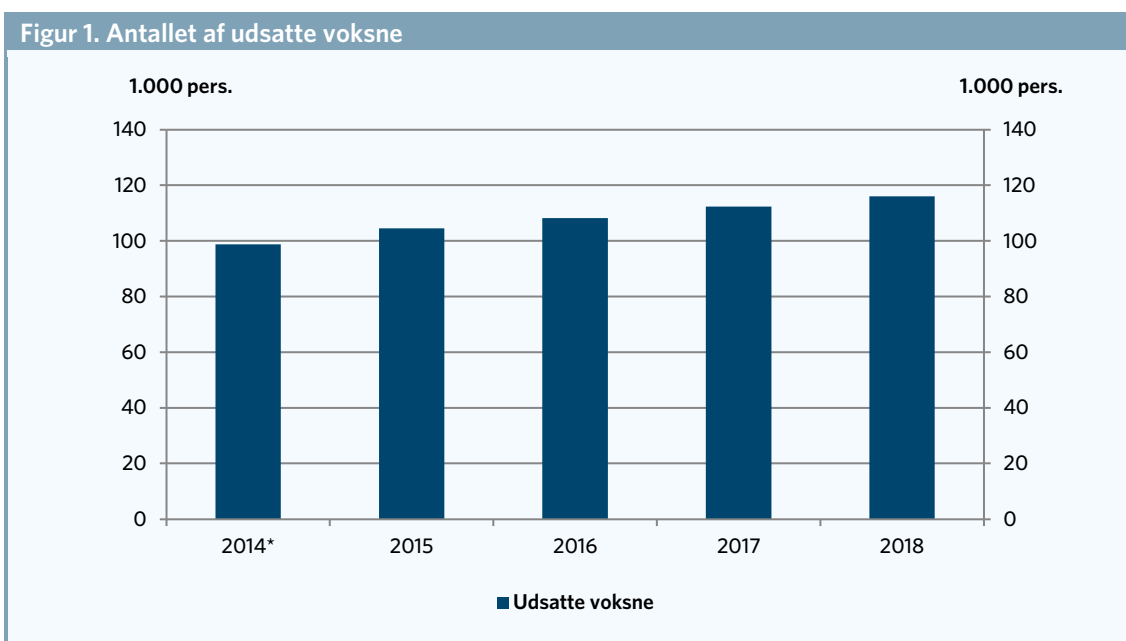
Senioranalytiker
Jon Nielsen
Tlf. 33 55 77 28
Mobil 40 54 18 80
jn@ae.dk

Kommunikationschef
Mikkel Harboe
Tlf. 33 55 77 28
Mobil 28 36 87 50
mh@ae.dk

Flere og flere danskere modtager en social indsats

Antallet af udsatte voksne steg fra knap 100.000 personer i 2014 til 116.000 personer i 2018.

Gruppen af udsatte voksne dækker en meget sammensat gruppe af personer, som alle modtager sociale indsatser i kommunerne. Det dækker bl.a. voksne med psykiske vanskeligheder, sociale problemer (fx hjemløshed eller stofmisbrug) eller med fysisk eller kognitivt handicap.¹ Perioden 2014-2018 er foreløbig den eneste periode, Social- og Indenrigsministeriet har udgivet tal for.

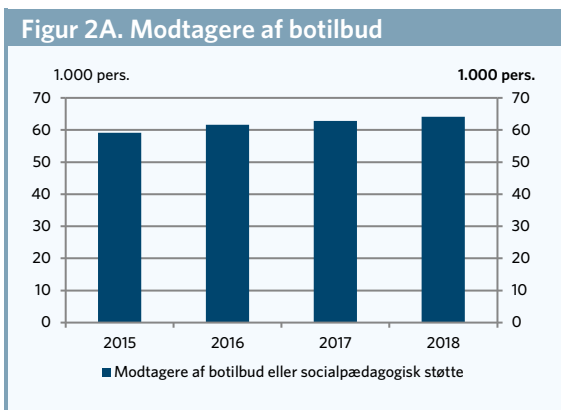
Anm.: Baseret på Socialpolitisk Redegørelse 2019. (*) 2014-data er opregnet ud fra væksten i 2014-2015 ifølge Socialpolitisk Redegørelse 2018. Kilde: AE på baggrund af Social- og Indenrigsministeriet og KL.

Også når vi ser på andre indikatorer for målgruppen for sociale indsatser, ser vi en stigning i de senere år. Ser vi fx på modtagere af botilbud eller socialpædagogisk støtte, som udgør en væsentlig undergruppe af de udsatte voksne, så steg antallet fra 62.000 personer i 2016 til 64.000 personer i 2018. Det fremgår af figur 2A.

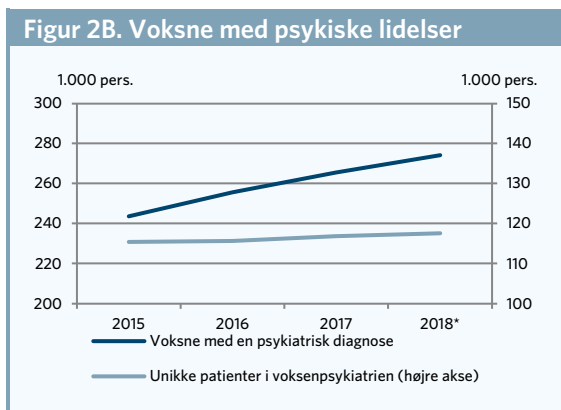
Samtidig er antallet af personer med en psykiatrisk diagnose steget, jf. figur 2. I 2015 havde 244.000 danskere en psykiatrisk diagnose. Det var i 2018 steget til 274.000 personer. Det giver en stigning i antallet af personer, som er berettiget til sociale indsatser.² Samtidig er antallet af voksne patienter i sygehuspsykiatrien steget, men ikke i samme grad som antallet af borgere med en psykiatrisk diagnose. Det betyder, at en stigende andel af de danskere, der har en psykiatrisk diagnose, ikke har kontakt med sygehuspsykiatrien. Det kan give en øget efterspørgsel efter socialpsykiatriske indsatser.

¹ Beskrivelsen følger afgrænsningen i Social- og Indenrigsministeriet (2020): Socialpolitisk Redegørelse 2019.

² Jf. KL (2019): Momentum, årgang 11, udg. 13, <https://www.kl.dk/media/20722/momentum-nr-13-2019-20-august.pdf>

Kilde: AE pba. KL.

Anm.: (*) 2018 er et foreløbigt tal.

Kilde: AE pba. Sundhedsministeriet og KL.

Når vi ser på de enkelte typer af sociale indsatser til voksne, så er der også sket en generel stigning i antallet af modtagere. Det fremgår af tabel 1. Tabellen dækker sociale ydelser, som både gives til borgere med psykiske eller sociale vanskeligheder og til borgere med handicap, og den samme person kan godt modtage flere af indsatserne. Tabellen viser, at der siden 2014 er kommet flere modtagere i alle ydelsesgrupperne på nær længerevarende botilbud, men at stigningstakten generelt var lidt lavere efter 2016 end i årene før.

Der er som sagt færre danskere, der er blevet visiteret til længerevarende botilbud. Det har været med til at drive nogle af de besparelser på voksen/handicapområdet, som vi ser på nedenfor. Udgifterne pr. modtager af længerevarende botilbud ser dog også ud til at være faldet.

Tabel 1. Stigningsrater i antal modtagere af udvalgte sociale indsatser til voksne

Pct. om året	2014-2016	2016-2018	2014-2018
Aktivitets- og samværstilbud	5,1	0,8	2,9
Beskyttet beskæftigelse	0,5	-0,3	0,1
Længerevarende botilbud	1,2	-4,7	-1,8
Midlertidige botilbud	3,9	4,2	4,1
Borgerstyret personlig assistance	5,7	1,4	3,5
Ledsageordning	7,2	6,1	6,7
Socialpædagogisk støtte i botilbudslignende tilbud	6,1	5,4	5,7
Øvrig socialpædagogisk støtte	8,3	4,4	6,3

Anm.: Baseret på indberetninger fra 60-62 kommuner. Modtagere under 20 år er skønsmæssigt sorteret fra pba. oplysninger fra 57 kommuner.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik.

Generelt for socialområdet gælder det, at der først i de senere år er begyndt at komme data. Derfor er tal for målgruppens størrelse fortsat usikre, og noget af udviklingen kan hænge sammen med, at kommunerne har haft et stigende fokus på området. Det kan dog ikke forklare hele stigningen.³ Når målgrupperne for sociale indsatser er steget, hænger det fx også sammen med positive udviklinger såsom, at borgere med sociale problemer i højere grad modtager en social indsats. Samtidig er der flere og flere, der overlever efter trafikuheld, og personer med udviklingshæmning lever længere og længere.

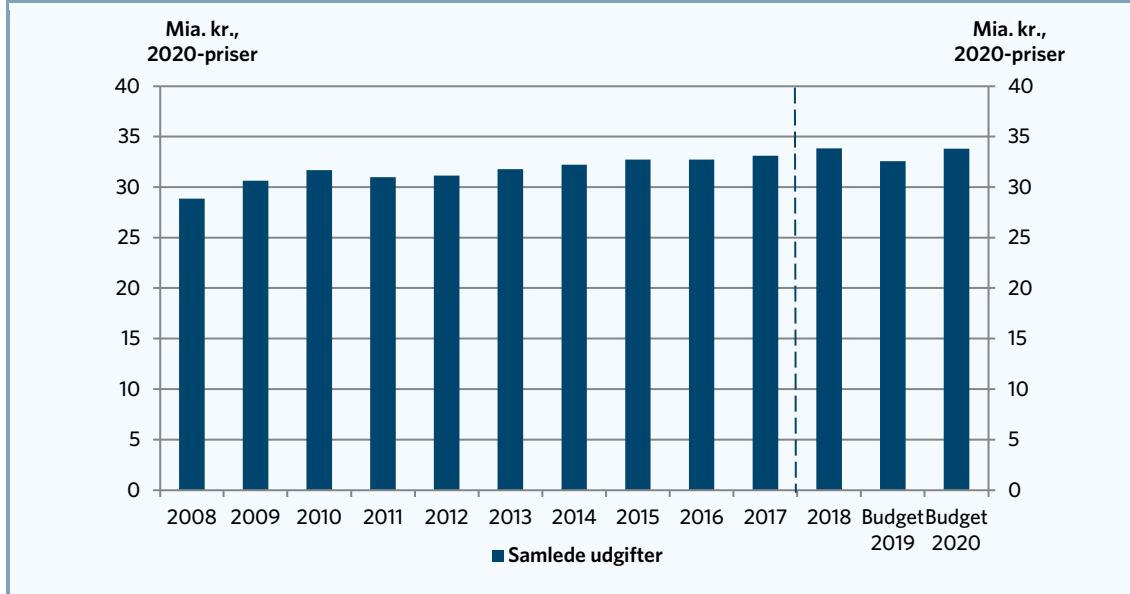
³ Jf. Social- og Indenrigsministeriet (2020): Socialpolitisk Redegørelse 2019.

Udgifterne til den sociale indsats har haltet efter siden 2014

Kommunerne brugte 33,8 mia. kr. på voksen/handicapområdet i 2018, når man opregner til 2020-priser. Det fremgår af figur 3. Ifølge budgetterne for 2020 står kommunerne til at bruge det samme i 2020.

Udgifterne til voksen/handicapområdet før 2018 er korrigeret for en større ændring i kommunernes regnskabspraksis, jf. boksen bagerst i denne analyse. Når vi korrigerer for ændringen, er udgifterne til udsatte voksne steget med 1,6 mia. kr. fra 2014 til 2018.

Figur 3. Udgifter til socialt udsatte voksne

Anm.: Dækker udgifter under konto 5.38 i 2018-2020. Før 2018 er udgifterne korrigeret med nogen usikkerhed for en ændring i den kommunale kontoplan i 2018. Korrektionen er beskrevet i boksen på sidste side. Udgifterne er ikke korrigeret for opgaveændringer i medfør af DUT.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik og Finansministeriet.

Stigningen i kommunernes sociale udgifter har imidlertid ikke været nok til at følge med stigningen i antallet af borgere, der modtager en social indsats. Det betyder, at udgifterne pr. modtager er faldet.

Hvis vi lægger Social- og Indenrigsministeriets tal for udsatte voksne til grund, er udgifterne pr. modtager faldet med 10,5 pct. i perioden, jf. tabel 2. Det svarer til et fald på 34.000 kr. pr. modtager. Det kan være et overkantsskøn, da datadækningen i kommunerne som sagt kan være steget i perioden.

Hvis udgifterne pr. modtager skulle have været konstante over perioden, skulle voksen/handicapområdet være blevet løftet med yderligere 4 mia. kr. i 2018.

Tabel 2. Udvikling i udgifter pr. modtager på voksen/handicapområdet

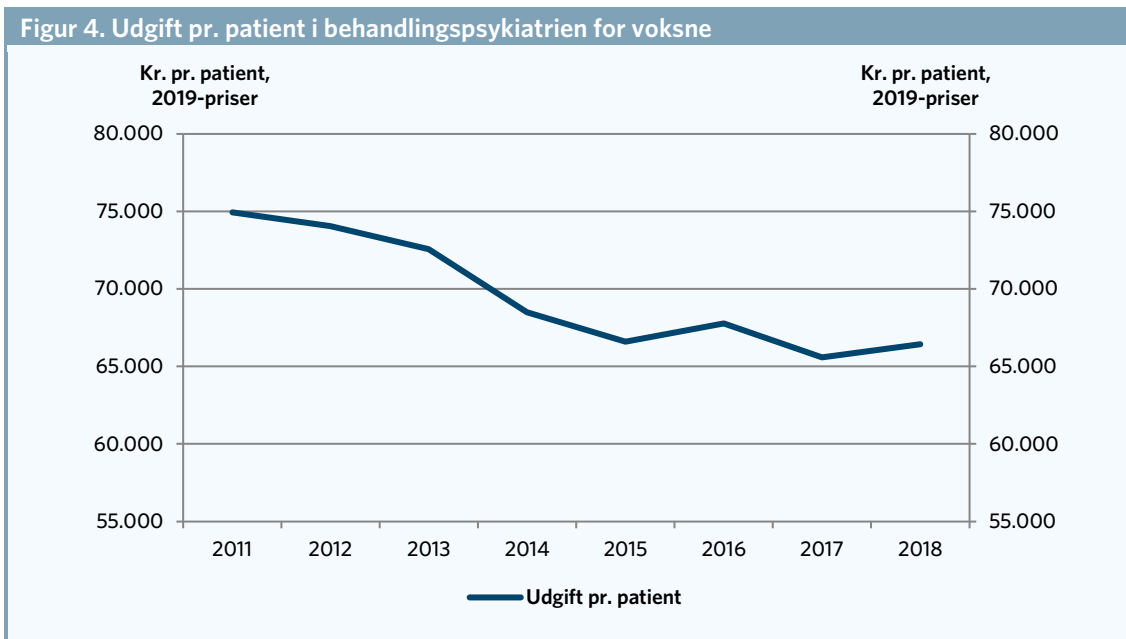
Pct.	
Årlig stigning i antal modtagere, 2014-2018	4,1
Årlig stigning i udgifter, 2014-2018	1,2
Årligt fald i udgifter pr. modtager, 2014-2018	-2,7
Samlet fald i udgifter pr. modtager, 2014-2018	-10,5

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik og Social- og Indenrigsministeriet.

Der er også blevet sparet i behandlingspsykiatrien

De faldende udgifter pr. modtager af sociale indsatser er ikke blevet opvejet af stigende udgifter i behandlingspsykiatrien. Tværtimod har også de psykiatriske sygehuse skåret i udgifterne pr. patient.

Således er udgiften pr. patient i voksenpsykiatrien faldet med 8.000 kr. siden 2012 svarende til 10,3 pct. Det fremgår af figur 4.

Anm.: Tilrettede driftsudgifter (inkl. Sikringen) pr. patient (opgjort fra Landspatientregistret).
 Kilde: AE pba. Danske Regioner, Sundhedsdatastyrelsen, Sundhedsministeriet, DST og Finansministeriet.

Boks 1. Kommunale udgifter – sådan har vi gjort

Vi har opgjort udgifterne på voksen/handicapområdet i 2018-2019 ved udgifterne på kommunernes regnskab/budget, konto 5.38.

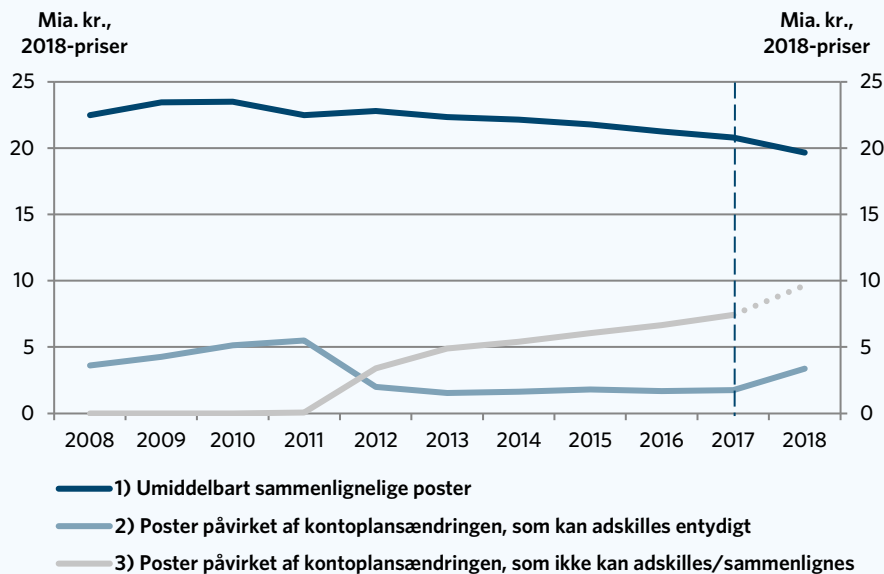
Der er et databrud i 2017-2018, da kommunernes kontoplan ikke skelnede klart mellem handicap- og ældreudgifter før 2017. Det er der rettet op på med en ny kommunal kontoplan fra 2018. På baggrund af oplysninger fra KL har vi opdelt udgiftsposterne på voksenområdet i tre kategorier: 1) poster, der er umiddelbart sammenlignelige før og efter 2017; 2) poster, der er påvirket af kontoplansændringen, men som kan adskilles entydigt; og 3) poster, der er påvirket af kontoplansændringen, men som ikke kan adskilles/sammenlignes. Udgiftsudviklingen inden for de tre kategorier er vist i figuren nedenfor.

Vi har ikke korrigeret posterne i kategorierne 1 og 2, selvom de faktisk ser ud til at være påvirket i opadgående retning af databrudet. Posterne i kategori 3 tager et markant hop opad med kontoplansændringen. Vi har desværre ikke nogen ekstern information, der kan give os en indikation på den reelle udvikling i disse udgiftsposter. Og da posterne i kategori 3 som sagt ikke kan sammenlignes direkte før og efter 2017 giver det ikke god mening at tage udgangspunkt i udgiftsposternes historiske udvikling. I stedet har vi korrigeret udgifterne i 2017 efter en antagelse om, at udgifterne i kategori 3 steg med den vækstrate, som posterne i kategori 1 og 2 udviklede sig med i 2017-2018. Derefter har vi justeret de samlede udgifter i hvert år før 2017 således, at år-til-år-væksten i de samlede udgifter i årene før 2017 ikke påvirkes af korrektionen for databrudet.

Udgifterne er opregnet til 2018-priser vha. den implicitte deflator, som Danmarks Statistik anvender for kommunale driftsudgifter. Derfra er udgifterne opregnet til 2020-priser vha. den implicitte deflator, som Finansministeriet anvender på det samlede offentlige forbrug i Økonomisk Redegørelse, december 2019.

I løbet af årene er der sket nogle ændringer i, hvilke opgaver der ligger i kommunerne, regionerne og staten (opgaveændringer i medfør af DUT). Disse ændringer har vi ikke korrigeret for, ligesom Social- og Indenrigsministeriet heller ikke gør i Socialpolitisk Redegørelse 2018. Det vurderes ikke at have stor betydning for udgiftsudviklingen efter 2013.

Figur a. Håndtering af databrud i 2017-2018 i data for kommunernes udgifter på voksenområdet

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik og KL.